

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО

**ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА СЪЗДАВАНЕ НА АНАЛИТИЧНА РАМКА
И ИНСТРУМЕНТАРИУМ ЗА ОЦЕНКА НА ПРИНОСА НА
ТУРИЗМА В ИКОНОМИКАТА**

ИНСТИТУТ ПО ИКОНОМИКА И ПОЛИТИКИ

Съдържание

- **Задачи на изследването**
- **Текущи предизвикателства по отношение на статистическите данни в сферата на туризма: измерване на туристическия сектор в БВП**
- **Анализ на нормативната база и методологията за отчитане на свързани с туризма показатели**
- **Аналитична рамка и инструментариум за оценка на дела на сектор „Туризм“ към БВП**
- **Анализ на наличната статистическа информация за сектор „Туризм“, отчитането ѝ в БВП и връзки с други икономически показатели**
- **Икономически показатели в туризма и сравнение с други страни от ЕС**
- **Препоръки за подобряване на съществуващата методология за отчитане**

Задачи на изследването

1

Създаване на аналитична рамка и инструментариум за оценка на дела на сектор Туризм към БВП.

2

Да се положат основите на оценка доколко дефинираните туристическите услуги се отразяват правилно в статистиката и да се изготвят препоръки.

3

Да се анализира наличната статическа информация за сектора и как тя се интерпретира и отчита към БВП и към други икономически показатели, които са свързани с него.

4

Да се разгледат различните теоретични методики за включване на сектора в БВП и практиките в други страни от ЕС, на база на които да се обобщят препоръки.

5

Да се изведат предимствата и недостатъците на съществуващата методология и да се дадат препоръки.

Изпълнение на задачите в отделните глави

Глава I

„Текущи предизвикателства по отношение на статистическите данни в сферата на туризма: измерване на туристическия сектор в БВП“ – ориентирана е към изпълнение на задачи 2 и 4.

Глава II

„Анализ на нормативната база и методологията за отчитане на свързани с туризма показатели“ – ориентирана е към изпълнение на задачи 2, 4 и 5.

Глава III

„Аналитична рамка и инструментариум за оценка на дела на сектор „Туризм“ към БВП“ – ориентирана е към изпълнение на задачи 1, 2 и 5.

Глава IV

„Анализ на наличната статистическа информация за сектор „Туризм“, отчитането в БВП и връзки с други икономически показатели – ориентирана е към изпълнението на задачи 1, 2 и 3.

Глава V

„Икономически показатели в туризма и сравнение с други страни от ЕС“ – ориентирана е към изпълнение на задачи 2 и 3.

Глава VI

Препоръки за подобряване на съществуващата методология за отчитане – ориентирана е към изпълнение на задача 5.

Текущи предизвикателства по отношение на статистическите данни в сферата на туризма

Разглежда важни въпроси по отношение на статистическите данни в сектора;

Анализът на взаимовръзките на туризма с БВП и възможностите за формулиране на адекватни политики, изискват прецизно измерване на приноса му, както и правилно разбиране за неговото икономическо значение за цялостното обществено развитие;

Държавите широко подкрепят и стимулират туризма, защото се счита, че той има положителен ефект върху икономическия растеж;

Текущи предизвикателства по отношение на статистическите данни в сферата на туризма

Количествените изследвания по отношение на туризма са изправени пред множество неточности и непълноти по отношение на използваните данни;

Основни показатели за анализ на икономическото въздействие на туризма са: броят на местните и чуждестранни посетители, пътувания на местни граждани в чужбина, публични и национални разходи за туризъм, директен и общ принос на туризма към brutния вътрешен продукт, заетост в сферата на туризма и капиталови инвестиции в туризма.

Икономически ефекти от туризма

Преките ефекти – бизнеси, които директно обслужват туристи - хотелите и местата за настаняване, туроператорите, авиокомпаниите и сектори, предлагащи услуги за превоз на пътници, а също така и ресторантьорската и развлекателната индустрия, които обслужват директно туристи.

Косвените ефекти могат да бъдат характеризирани с увеличаване на продажбите в отраслите, които са свързани с линията на доставка на стоки и услуги. По този начин се включват разходите с краен адресат туристи, които са насочени за закупуване на стоки и услуги в други сектори на икономиката.

Индукцираният ефект на свой ред се генерира от разходите на лицата, които са пряко или косвено заети в туризма.

Измерване на икономическо въздействие от туризма

- На национално ниво методът за събиране и представяне на туристическото търсене и неговото въздействие върху икономиката се осъществява чрез **Сателитни сметки за туризма (TSA)**.
- TSA се състоят от набор от взаимосвързани статистически таблици, които показват размера и разпределението на различните форми на въздействие на туризма върху националната икономика.
- **Frechtling (2013)** подчертава, че TSA не са в състояние да генерират онези променливи, обуславящи въздействието върху цялата икономика, чрез които може да се провеждат цялостни политики, поради което следва да се използват и нарочни макроикономически модели.

Измерване на икономическо въздействие от туризма – макро модели

- Неокейнсиански модели
- Модели за генериране на пари (**Money generation models – MGM**), които оценяват икономическите ползи за националната икономика, произтичащи от парични средства, които влизат в местната икономика от външни източници
- Модели, базирани на таблиците **ресурс-използване**
- Изчислими модели на общото равновесие (**Computable General Equilibrium models**)

Основни институции, които публикуват данни за туризма

- **Национален статистически институт**
- **Евростат**
- **Световната организация по туризъм - World Tourism Organization (UNWTO)**
- **Световния съвет по пътуване и туризъм - World Travel & Tourism Council (WTTC)**

Анализ на нормативната база и методологията за отчитане на свързани с туризма показатели

- Основни дефиниции за туристически услуги, както и свързаното с тях данъчно облагане.
- Методология на БНБ за отчитане на транспорт и пътувания - критичен анализ на методологията, предизвикателствата пред нея, препоръки за подобриенето ѝ.
- Методология за изготвяне на сателитните сметки в туризма - разгледана е наличната информация в НСИ, както и сравнение между отделните страни от ЕС.
- Извършена е собствена оценка как трябва да изглеждат приходите от туризма в България според сателитните сметки през 2019 и 2020 г., на базата на показатели, които имат отношение към тях.

Методология на БНБ за отчитане на транспорт и пътувания

- Транспортът и пътуванията са част от текущата сметка на платежния баланс
- Транспорт е процесът на превоз на хора и предмети от едно местоположение до друго, както и свързаните услуги по поддръжка и подпомагане. Транспортните услуги включват товарен транспорт, пътнически транспорт, друг транспорт и пощенски и куриерски услуги
- Статията „**Пътувания**“ кредит съответства на износ на туризъм – отразява посещенията на чуждестранни туристи в нашата страна
- В статията „**Пътнически транспорт**“ се включват трансакциите, при които българска фирма превозва чуждестранни резиденти при международен транспорт, докато пътуванията вътре в страната се включват в статията „Пътувания“

Методология на БНБ за отчитане на транспорт и пътувания

- Методологията е на база проучване и оценка, а не на счетоводна или банкова информация

Международната практика предполага няколко метода за проучване:

- Проучвания сред домакинствата в страната – по-скоро засяга възможностите за пътувания на български граждани в чужбина;
- Проучвания сред опериращите в страната туристически фирми – информацията би била полезна за разделяне на туристическите пакети на техните компоненти;
- Ползване на данни за банкови трансакции – счита се за недостатъчно перспективен поради намаляващия му обхват;

Методология на БНБ за отчитане на транспорт и пътувания

- Проучване сред туристите в местата за настаняване - анкетни карти, които напускащите хотела туристи, при желание от тяхна страна, попълват и оставят на рецепцията;
- Проучване сред пътуващите, извършено на границата – този подход се използва;
- Проучване сред пътуващите, извършено на границата – извършено е през периода август 2007 – юли 2008 г. и е относително остаряло.

Характеризира се с редица проблеми, като например изменения на цените, които не са отразени, както и липсата на разпределение на броя на чуждестранните туристи според гранично-контролно пропускателния пункт.

Необходимо е по-често провеждане на това изследване и включването на допълнителни характеристики.

Методология за изготвяне на сателитните сметки в туризма

- Набор от взаимосвързани статистически таблици, които показват размера и разпределението на различните форми на въздействие на туризма върху националната икономика.
- Националният статистически институт не е публикувал подробна информация за методологията на изготвяне на сателитните сметки за туризма, а реферира към общо европейската методология.
- Доколкото има, информацията е налична на интернет страницата на НСИ в частта сателитни сметки за туризма – метаданни и методология.

Методология за изготвяне на сателитните сметки в туризма – липсващи данни

- **Заетостта** е ключов индикатор при анализа на приноса на туристическия сектор, като заетостта в туризма включва брой работни места в туристическия сектор и нетуристическия, но пряко свързан с туризма – Таблица 7, която не се публикува.
- **Бруто образуване на основен капитал в туризма** - това е информацията от Таблица 8 от Сателитните сметки, т.е. липсват инвестициите в туризма
- **Колективно потребление в туризма** – информация за Таблица 9 от сателитните сметки.
- **Брутна добавена стойност генерирана от туризма** – информация за Таблица 10 от Сателитните сметки.
- В доклад на Евростат, в който се анализира влиянието на туризма и неговия принос в ЕС, за България са налични 39 от 50 разглеждани индикатора.

Собствена оценка за приходите от туризъм през 2019 и 2020 г.

- Последните налични данни се отнасят за 2018 г. и са публикувани в края на 2020 г. Следователно данните за 2020 г. скоро няма да бъдат готови. Поради това се използва оценка за 2019 и 2020 г.
- Сателитната сметка показва приходи от 9644,3 млн. лв. през 2019г. (8,1% от БВП), което означава темп на **растеж от 0,5%** през годината спрямо 2018 г.
- Данните за 2020 г. водят до обем на продажбите 4342,5 млн. лв., което означава **спад от 55%** спрямо 2019 г. или с 5,3 млрд. лв. Относително спрямо БВП това е еквивалентно на 3,7%.

Проблеми в сателитната сметка за туризма

- Необходимо е да се прави разлика между “добавена стойност от туризма” и “добавена стойност от туристическите предприятия”.
- **Първият показател** изхожда от позициите на туристическото търсене и включва само пропорционална част от добавената стойност, която съответства на стоките и услугите, потребени от посетителите.
- **Вторият показател** се базира на позициите на туристическото предлагане и включва цялата добавена стойност, създадена от туристическите предприятия, произвеждащи характерни за туризма продукти. В този смисъл, цялото ресторантьорство ще бъде отнесено към приноса на туризма за брутната добавена стойност.
- Понякога двата подхода на статистическо отчитане на брутната добавена стойност може да се различават значително.

Проблеми в сателитната сметка за туризма

- Съществен проблем пред анализа на икономическите развития в туризма е **стесненият обхват на данните**, които се публикуват понастоящем. НСИ публикува данни единствено за разходите за крайно потребление на туристи, които са част от сметки “Туристическо потребление в страната” и “Национално туристическо потребление”.
- В същото време **липсват** подробни данни от сметки “Производство в туризма”, “Формиране на доходите в туризма” и “Инвестиции в туризма”.
- Липсата на тази информация не дава възможност да се отговори директно на най-важния въпрос за стойността на произвеждания от туристическия сектор БВП.
- Сателитната сметка е разработена на национално равнище. Но туризмът е предимно локална дейност, засягаща в по-голяма степен едни региони, а в по-малка – други. Необходимо е тя да бъде полезна и на по-ниските равнища на управление на туризма (регионално/местно).

Аналитична рамка и инструментариум за оценка на дела на сектор „Туризъм“ към БВП

- Разгледани основни аналитични и методологически въпроси по отношение на сателитните сметки и таблиците „ресурс-използване“.
- По отношение на сателитните сметки са представени в детайли основните понятия и концептуалната рамка, които са много важни за разработването на съответния инструментариум за анализ и оценка. Разгледани са съставните сметки, както и макроикономическите въздействия, които могат да се открият по отношение на туризма.
- Представена е класификация по отношение на таблиците „ресурс-използване“, както и дезагрегация на данните.
- Като основен инструмент за анализ на въздействието са открити **разходните мултипликатори.**

Аналитична рамка и инструментариум за оценка на дела на сектор „Туризъм“ към БВП

- Туризмът има важна роля за развитието на България поради икономическия си потенциал и възможностите за създаване на заетост и доходи.
- По данни на Евростат през 2018 г. едно на всеки десет предприятия в нефинансовия сектор на България е принадлежало към свързаните с туристическа дейност икономически сектори.
- От гледна точка на типа дейност, около 61% от предприятията работят в сферата на ресторантьорството, като на тях се пада 36% от оборота в туристическия сектор и 58% от заетостта.

Аналитична рамка и инструментариум за оценка на дела на сектор „Туризъм“ към БВП

- Транспорт и свързаните с него услуги извършват около 15% от предприятията, като те разпределят около 15% от общия оборот в сектора и осигуряват заетост на 10% от всички заети в туризма.
- С хотелиерска дейност са свързани 13% от фирмите, които обаче имат значително по-висок дял в общия оборот и заетостта - съответно 28% и 26%.
- Останалата част от фирмите в туризма извършват туристическа агентска и операторска дейност, както и дейности по отдаване под наем на превозни средства.

Таблицы “Ресурс-Использование”

- **Таблицы “Ресурс - Использование”** представляют интегрированную часть от годовых национальных счетов и представляют в окончательном, сбалансированном виде экономические категории в составе на ВВП, детализированные в структуре по группам продуктов и услуг, видам экономической деятельности, видам категорий на конечное потребление.
- Они разработаны на основе концепций и определений на ЕСС’2010 за третичные транзакции, экономические субъекты, классификационные принципы за группирование на статистические единицы так, как они применяются в остальных разработках на национальные счета.

Таблицы “Ресурс-Использование”

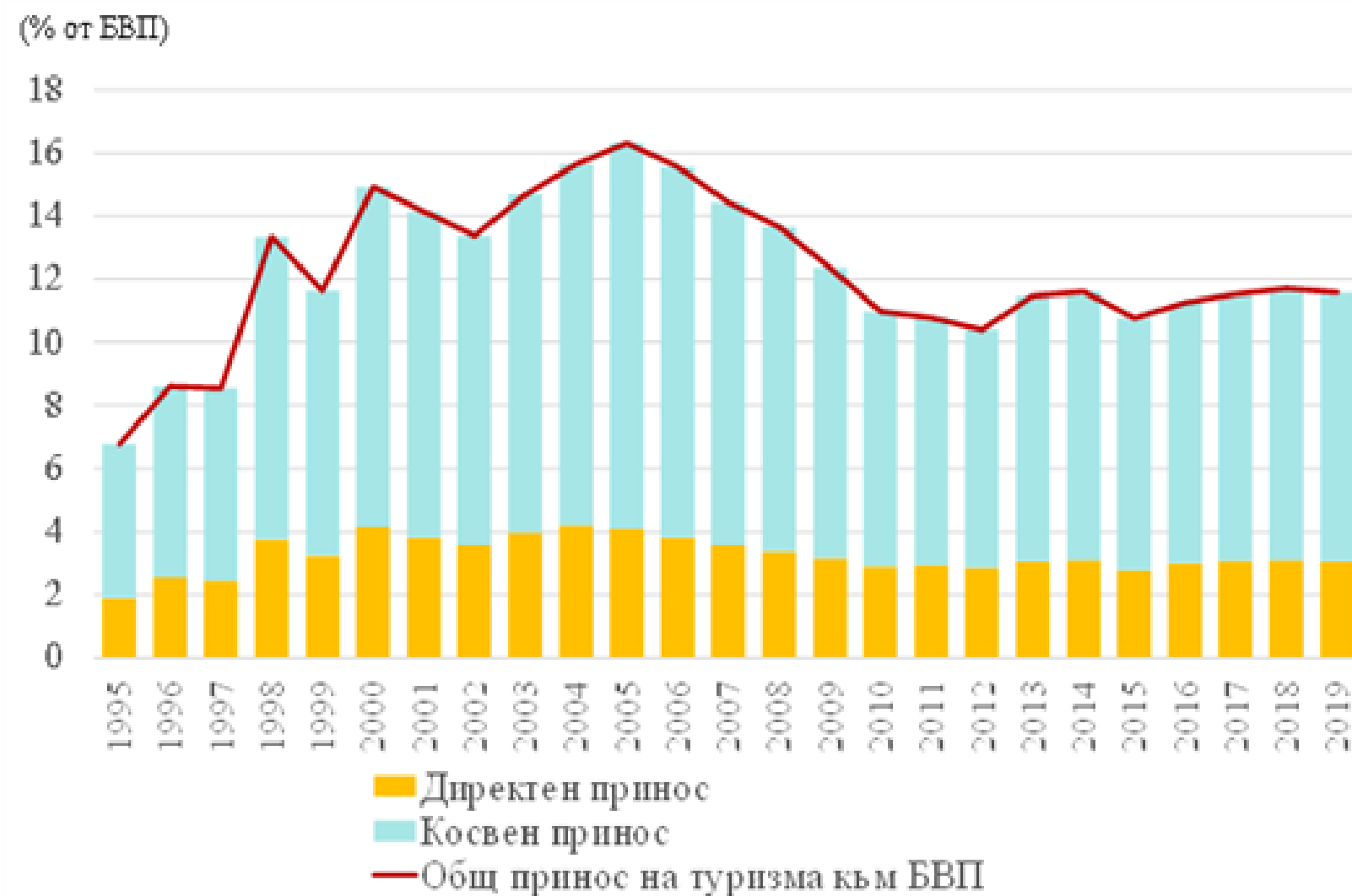
- Таблицы „Ресурс-Использование“ позволяют да се изучават междусекторните връзки в българската икономика.
- Това се постига чрез изчисляване на т. нар. **разходни мултипликатори**, които показват силата на директните и косвените ефекти от извършените разходи за покупка на стоки и услуги от предприятията в отделните отрасли в икономиката, в т.ч. тези предлагащи туристически услуги.
- С други думи, разходните мултипликатори показват колко точно допълнителен „импулс“ се генерира в икономиката при всяка първоначална доставка или инвестиция в отделните икономически сектори.

Анализ на наличната статическа информация за сектор „Туризм“

- Прилага аналитичната рамка и инструментариума от предходната част на изложението, като представлява анализ на наличната статистическа информация за сектора, отчитането ѝ в БВП, както и демонстрира връзки и зависимости с други икономически показатели.
- Извършен е икономически преглед на ситуацията с туризма в България.
- Направена е оценка на фактори, които влияят на търсенето и предлагането на туристически услуги.
- Разгледани са разходите за крайно потребление на туристи по данни от сателитните сметки.
- Изследвани са междусекторните връзки и ефект на мултипликатора по данни от таблиците „ресурс-използване“.

Икономически преглед

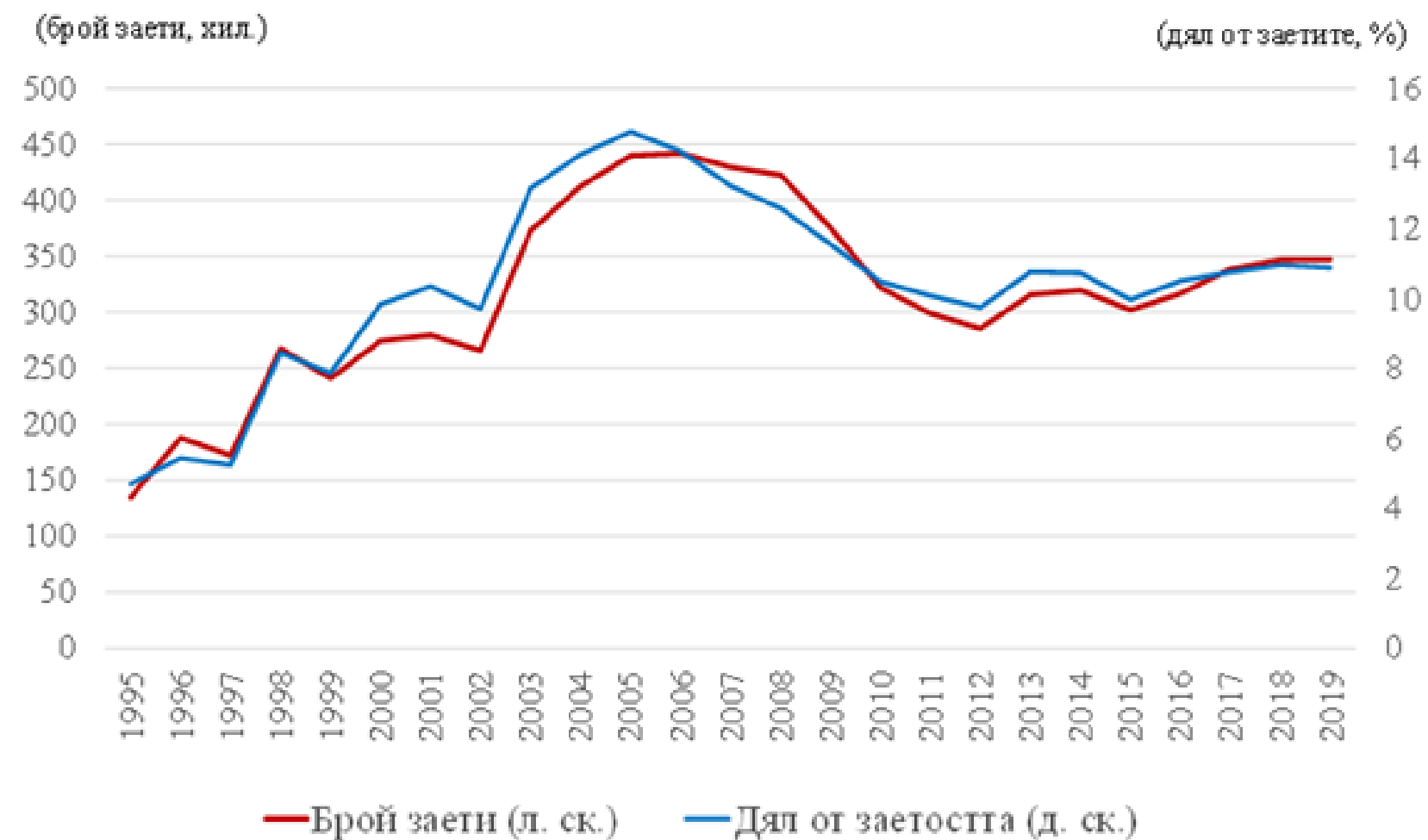
Дял на пътуванията и туризма в БВП

- Според Световния съвет за пътуване и туризъм (ССПТ) общият принос на туристическия сектор към БВП от хотелиерство и ресторантьорство възлиза на 11.6% през 2020 г.
- Оценките на ССПТ показват, директният принос на туризма към БВП е сравнително **нисък (3.1 % от БВП през 2019 г.)**, докато косвените ефекти са значителни.

Икономически преглед

Общ принос на туризма към заетостта

- Общият принос на сектора към заетостта се е **увеличил** от **4.7%** през 1995 г до **10,9%** през 2019г.
- В абсолютно изражение общият брой на заетите **нараства** от 134.6 хил. през 1995 **до 347.4 хил.**, което е 2.6 пъти.
- Прави впечатление, че директният брой на заетите лица в туристическия сектор е сравнително нисък – в размер на 93 хил. или 2.9% от общата заетост през 2019 г., докато косвено заетите в сектора са значително повече.

Икономически преглед

- По данни на БНБ за 2019 г. приходите от входящ туризъм са 3 835 милиона евро (подстатия 'Пътувания' в текущата сметка на платежния баланс), а разходите за изходящ туризъм са около 1 631 милиона евро, което **води до нетни приходи от туризъм в размер на 2 204 милиона евро.**
- По този начин туризмът допринася за 37,5% от износа на услуги и 11,3% от общия износ на България през 2019 г.
- През 2020 г. под влияние на разпространението на COVID-19 износът на туристически услуги по данни от **платежния баланс се понижава** до 1 425 млн. евро (-62.8%). В същото време вносът на туристически услуги се понижава до 911 млн. евро (-44.1%).

Търсене на туристически услуги

- В периода 2008-2019 г в България се наблюдава **устойчива тенденция към увеличение на посещенията на чужденци** в България, като техният брой достига 12.5 млн. през 2019 г.
- Тази възходяща тенденция беше преустановена през 2020 г. заради разпространението на пандемията с COVID-19 и посещенията възлязоха на 4.9 млн. (**спад от -60.4%**).
- Преобладаващата част от чуждестранните туристи в България са от страните в ЕС, като най-голям дял са тези с цел “почивка или екскурзия” (47% от всички посещения през 2019 г.)
- В рамките на ЕС през 2019 г. основният пазар за български туризъм са били Румъния (2.1 млн. посещения), Гърция (1.3 млн. посещения) и Германия (0.9 млн. посещения). Извън ЕС държава с голям брой туристи в България е Турция (1.6 млн. посещения).

Търсене на туристически услуги

- От гледна точка на характеристиките на чуждестранните туристи, данните на НСИ сочат, че България привлича туристи с по-ниски или средни доходи.
- През 2019 г. средният приход от нощувка на един чуждестранен турист е 63 лв.
- Средната продължителност на престоя е 4,3 нощувки, след непрекъснат спад от 5,1 нощувки през 2012 г.
- Ниската средна продължителност на посещенията може да се отдаде на големия процент транзитни пътници и едnodневни пътувания, а причината за сравнително ниските дневни разходи вероятно е в липсата на качествени допълнителни услуги в туристическите оферти.

Предлагане на туристически услуги

- Броят на местата за настаняване се е увеличил с 1.3 пъти от 2758 през 2012 г. до 3664 през 2019 г. През 2020 се наблюдава известно намаление на броя на действащите места за настаняване поради значителният спад в търсенето на туристически услуги заради COVID-19.
- Нарастването на местата по настаняване в периода 2012-2019 отразява дългосрочната тенденция пазарът да се променя в посока строителство на по-малки заведения за настаняване – семейни хотели, къщи за гости, и т.н.
- Годишната заетост на местата по настаняване е доста ниска – тя е паднала от 60% през 1990 г. до 36% през 2012 г и 39% през 2019 г. Една от причините за това е същественото увеличение на общия брой на леглата. Заетостта на легловата база **през 2020 г. е само 25%**.
- Предлагането на туристически услуги е силно пространствено концентрирано. Повече от две трети (2/3) от общия леглови капацитет е съсредоточен на *Черноморието, в районите на Бургас и Варна*

Влияние на сектора в икономиката

- Според направени оценки от Института по икономика и политики, нарастването на разходите за крайно потребление на продукти, произвеждани от сектора “Хотелиерство и ресторантьорство”, **води до растеж на брутната продукция в икономиката с 1.67 единици.**
- На практика, този сектор има един от най-високите мултипликатори в икономиката.
- От гледна точка на добавената стойност, всеки допълнителен лев, който е похарчен в сектора “Хотелиерство и ресторантьорство”, **води до увеличение на добавената стойност в икономиката с 0.73 лв.**, като от тях 0.34 лв. представляват компенсация на наетите.
- По линия на заетостта, всеки 1 млн. лв. допълнително похарчени в сектора създават **110 нови работни места.**

Икономически показатели в туризма и сравнение с други страни от ЕС

- Тази част представя динамиката на икономически показатели в туризма и прави сравнение с други страни от ЕС.
- Разгледани са брутната добавена стойност, брутната продукция по текущи цени, заетите.
- Анализирани са основни индикатори за туризма от структурната бизнес статистика, като са посочени и краткосрочни показатели за анализ на сектора.
- Проследено е развитието на пътуванията на българите в чужбина и посещенията на чужденци в България.

Икономически показатели в туризма и сравнение с други страни от ЕС

- В сравнение със страните-членки на ЕС през април 2020 г. България отчитат по-нисък спад в сектор „Хотелиерство и ресторантьорство“.
- Индексът на оборота в услугите спада с 14,9 процентни пункта повече в сравнение с индекса на оборота в сектора в България.
- В ЕС единствено Дания, Унгария и Словакия отчитат по-нисък спад през април 2020 г.

Икономически показатели в туризма и сравнение с други страни от ЕС

- Според последните данни, публикувани от Евростат към януари 2021 г., **индексът на оборота** в България бележи **намаление от 31%** в сектор „Хотелиерство и ресторантьорство“ като единствено Румъния отчита по-нисък спад от 23,2%.
- Всички останали страни-членки на ЕС регистрират много по-голям спад почти година след започването на пандемията с коронавируса, което се дължи на затварянето на зимните курорти в много Европейски страни с цел ограничаването на разпространението на вируса.
- В България зимните курорти бяха отворени при строги противоепидемични мерки.

Препоръки за подобряване на съществуващата методология за отчитане

1

НСИ следва да разработи сателитни сметки на регионално ниво, които да бъдат налични поне на ниво NUTS 2 (райони за планиране).

2

Данните от Министерството на финансите на Р. България относно туристическия данък, регламентиран в чл. 61р - 61т от Закона за местните данъци и такси, следва да се детайлизират достатъчно на ниво NUTS 2 и да бъдат публично достъпни.

3

Министерството на туризма, съвместно с Министерството на финансите следва да разработят CGE модели (изчислими модели на общо равновесие) с цел да се анализират ефектите за туризма и икономиката.

Препоръки за подобряване на съществуващата методология за отчитане

4

Оценката на наличните статистически данни следва да бъде възложена на специалисти, които правилно да отчитат приноса на всеки един показател, за да може публикуваните да са от една страна достоверни, но от друга коректно да представят реалната ситуация.

5

Препоръчително да се изготвят насоки за стандартизиран подход на оценка статистическата информация за икономическото влияние на туризма.

6

Да се предприеме изготвяне на анализ на приноса на туризма в икономиката, който да се публикува на регулярна база - например 3 години.

Препоръки за подобряване на съществуващата методология за отчитане

7

На база на получените данни и анализ за оценката да се оценява представянето на българския туристически сектор спрямо други страни с подобни характеристики, като се изготвят препоръки към управлението за държавната политика сферата на туризма.

8

С цел прецизиране на наблюдението на туристите и човекопотока, Министерство на туризма следва да проучи възможностите за събиране и анализиране на данни от мобилно позициониране, съвместно с мобилните оператори.

9

По отношение на събирането на данни за разходите за туризъм следва Министерството на финансите, съвместно с НСИ да проучи възможностите за добиване и анализиране на деперсонифицирана информация от банковата система за безкасовите плащания.

Препоръки за подобряване на съществуващата методология за отчитане

10

При извършването на партньорски проверки на НСИ от страна на Евростат е нужно да се отдели специално внимание на качеството на данните по отношение на статистиката на туризма.

11

Необходимо е да се прави разлика между *“добавена стойност от туризма”* и *“добавена стойност от туристическите предприятия”*.

12

Периодично актуализиране на проучването, въз основа на което се правят оценките за статиите Пътувания и Пътнически транспорт в платежния баланс - веднъж на 3 години. Следващите 6 препоръки засягат отново това проучване.

Препоръки за подобряване на съществуващата методология за отчитане

13

Проучването да е конструирано специално за целите на статистиката на платежния баланс.

14

Проучването да съвместява както провеждане на интервюта, така и извадково броене на граничните пунктове.

15

Въпросниците да се разширят, за да събират допълнителна информация относно структурата на разходите по отделни стоки и услуги, необходима за дезагрегирането по компоненти на туристическите пакети.

16

В частта за чужденци е желателно да се предвидят квоти за брой на интервюта с транзитно преминаващите чуждестранни граждани.

Препоръки за подобряване на съществуващата методология за отчитане

17

Необходимо е да се определят и квоти за интервютата по отделни националности, каквато е практиката в други европейски страни.

18

Да се подобри координацията с граничните власти (Национална служба „Гранична полиция“) и летищните власти (Главна дирекция „Гражданска въздухоплавателна администрация“) с оглед получаване в срок на разрешителни за провеждане на проучването

19

Предвид важността на разбирането значението на всеки сектор на икономиката и в частност туризма, от съществено значение е детайлната информация за приноса на сектора в икономическия растеж. Изследване и оценяване на този принос може да стане само чрез наличието на пълна, надеждна и детайлна статистическа информация. В тази връзка, България като цяло приема и спазва световно призната практика по отношение на статистическата информация и прилагането на сателитните сметки за туризма, но не в пълния им обем. Следващите 5 препоръки засягат допълването на информацията от сателитните сметки.

Препоръки за подобряване на съществуващата методология за отчитане

20

Да се публикува в сателитните сметки заетостта в сферата на туризма – тя е един от ключовите показатели за една икономика. Освен чрез паричното измерение на влиянието на дадена индустрия върху икономическия растеж, важен аспект имат и непаричните индикатори, като брой заети работни места например.

21

Да се публикува в сателитните сметки производството или брутна добавена стойност генерирана от туризма – информация за таблица 10 от Сателитните сметки, която не е налична при нас.

22

Да се публикува в сателитните сметки бруто образуване на основен капитал в туризма (инвестиции в туризма) - това е информацията от Таблица 8 от Сателитните сметки, която не е налична при нас.

Препоръки за подобряване на съществуващата методология за отчитане

23

Да се публикува в сателитните сметки колективно потребление в туризма – информация за таблица 9 от сателитните сметки, която не е налична в публикуваните данни на НСИ.

24

Да се публикува в сателитните сметки и формиране на дохода в туризма. Като цяло, липсата на посочените сметки, не дава възможност да се отговори директно на най-важния въпрос за стойността на произвеждания от туристическия сектор БВП. За да се преодолее този недостатък, изследователите трябва да разчитат на данни от други статистики за дейността на нефинансовите предприятия, като например структурната бизнес статистика на НСИ. Но както вече беше отбелязано, от теоретична гледна точка съществуват различия между понятията “добавена стойност от туризма” и “добавена стойност от туристическите предприятия”. Структурната бизнес статистика дава информация единствено за “добавената стойност от туристическите предприятия”.

Университет за национално и световно стопанство
Институт по икономика и политики

За повече информация:

institute.economics.politics@gmail.com

<https://www.facebook.com/institute.economics.politics/>